

PSYCHOSOFIE 2

Nauka o člověku, duši a duchu

druhá přednáška

Činnost a vzájemné působení sil lidské duše

Rudolf Steiner

Včera jsme naše psychosofická pozorování zakončili tím, že jsme si ukázali na jednu záležitost našeho vlnícího se duševního života, kterou můžeme zkrátit na dva základní prvky, usuzování a vnitřní zážitky lásky a nenávisti.

Potom jsme se zmiňovali o pocitech existujících v naší duši, které náš duševní život naplňují jako ustavičný nárůst a pokles mořských vln. Nakonec jsme si označili jeden pocit objevující se v tomto nepokojném moři, a který je naprosto odlišný od všech dalších každodenních zážitků vnějšího světa.

Prožíváme naše pocity při kontaktu s vnějším světem, a pak jsou v nás přetvářeny tak, abychom s nimi mohli dále žít. Ale ve středu této vlny, vytvořené z poselství našich smyslů, se objevuje jeden vjem způsobem naprosto odlišným od všech ostatních vjemů. Všechny ostatní jsou podníceny vnějšími smyslovými podněty, dále v nás působí a stanou se z nich pocity. Nejdříve to jsou vjemy, pak se z nich stávají pocity během vnímání, a nakonec dále žijí v tom, co v nás z těchto pocitů zůstává.

Vnímání já je ale úplně jiná věc. Vnímání já se objevuje vprostřed jiné vlnící se aktivity; je všudypřítomné a liší se od všech ostatních pocitů tou skutečností, že nemůže vzniknout zvenčí. Tento stav odhaluje jakýsi rozpor v duševním životě, pocit já je opačný ke všemu ostatnímu.

Během těchto přednášek vyjde na světlo ono tajemství skryté v tomto rozporu, ale není příliš brzy, abychom pro ně získali cit tím, že tento rozpor budeme mít jasně na zřeteli. Do všech dalších zážitků vléváme vnímání našeho já, takže dokonce z úplně abstraktního náhledu na tento rozpor se můžeme dozvědět, že úplně všechno, co se hrne do duše, přichází ze dvou směrů.

Musíme udělat to, že v duchu vidíme oba kontrastující prvky lidského duševního života odděleně, jednotlivě a konkrétně, úplně, dokud to necítíme ve své duši. Po pravdě je lidský duševní život v základě jednoduchá entita. Je to dramatické bojiště na kterém jsou rozpory v neustálé činnosti. S jemně naladěným citem naslouchajícím životu lidské psychiky, nemůžeme přehlédnout ten dramatický charakter lidského

duševního života, a musíme pocítit jistou neschopnost postavit se těmto bojujícím silám v našich duších, určité podrobení se těmto protichůdným prvkům života. Ten nejbezvýznamnější mezi námi, stejně jako ten největší genius, je zapojen do tohoto konfliktu, do této dvojí povahy duševního života.

Abychom ve vás probudily pocit, že dokonce i ten největší genius podléhá nadvládě těchto protichůdných prvků, tak jsme vám na začátku včerejší přednášky zarecitovali báseň od Goethea. Kdokoli by si poté vzal a znovu přečetl tuto báseň, tak by zažil zvláštní pocit - ten, který tvoří základ tohoto přednáškového cyklu. Není naším záměrem ho abstraktně popisovat, ale spíš ho tak říkajíc vložit do krve, do našeho popisu duše. Chceme vstoupit do živoucí duše.

Pokud jste slyšeli včera přednes básně Der Ewige Jude a přečtete si ji později doma, tak musíte být zasaženi rozdílem mezi oběma verzemi. Ve skutečnosti se stalo něco, co by tzv. věda nazvala barbarstvím. Báseň byla zvláště připravena pro přednes, byly učiněny změny a škrty, a celá byla změněná, aby utvářela úplně jiný obraz. Jazykovědci by se mračili na takový postup, ale je to zvláštním způsobem ospravedlněno z jednoho důvodu, a tím je otevření a širší pohled do lidské duše. Změny byly učiněny z následujícího důvodu. Goethe napsal tuto báseň ve svém nejranějším mládí, ale obsah verze, kterou jste včera slyšeli, byl změněn tak, aby ho mohla schválit jeho zkušená duše ve zralém věku. To by se pak za ty vynechané části styděl, odvrátil by se od nich. Takto mluvit o jeho básni Der Ewige Jude, jako mluvím já, dnes, při této příležitosti, má dovoleno pouze ten, kdo přistupuje ke Goetheovi se stejně hlubokou úctou, jako k němu cítím já.

Tato báseň je dílem Goetheova raného mládí. Mládí zde vyjadřuje samo sebe tak, jak to mládí přirozeně dělá. Goethe to napsal, když byl tím, co se k ničemu nehodí, ten, od kterého se dozajista nedá ničemu naučit. Ale můžeme toto říct o čemkoli co napsal? Můžeme bez váhání říct, že v době kdy psal Der Ewige Jude, tak dokonce neuměl správně hláskovat, proto by mělo být povolené upozornit na bezcenné pasáže. Existuje silná náklonnost v nynější době, vytáhnout nejranější práce významných lidí, pokud možno v jejich původní podobě.

Tehdy mladá Goetheova duše obsahovala něco, co nebyl on sám. Pojetí, která tam hřměla, byla odvozena zcela z jeho prostředí, jeho milieu. Povaha jeho prostředí se nás netýká, to se týkalo pouze Goethea, ale z toho všeho něco vytanulo v jeho duši, něco, co se na jedné straně skládalo z toho, co bylo čistě psychické v jeho duši, a na druhé straně z jeho věčného duchovního obsahu, z dočasného a věčného duchovního prvku. Výsledkem toho všeho je něco věčného, a to se nás týká. Tyto dva aspekty, jeden, co se týká pouze Goethea, a jeden, co se týká i nás, tyto dvě duše v mladém Goethovi, byly ve včerejší recitaci odděleny jakoby nějakým řezem. Vše, co vládlo v mladém Goetheovi, a zůstalo to i ve starém Goetheovi, bylo ponecháno. Všechno to, co bylo přítomné pouze v jeho mládí, bylo vytrženo. Na tom můžete vidět, jak génia ovládají dva druhy sil: ty, co vycházejí pouze z jeho prostředí, a ty, co v něm dále pracují směrem do budoucna. Když přemýšlíme nad Goethovou duší v jeho mládí, tak se jeví jako bojiště, na kterém probíhá zápas mezi tím, co

Goetha doprovází po celý život, a něčím jiným – něčím, co musel překonat. Bez tohoto boje by se Goethe nestal Goethem. Zde se stává protiklad zjevným. Je to nezbytně nutné pro vývoj lidstva, protože kdyby duše byla jednotnou bytostí, tak by nemohl postupovat, ale zůstal by na stejném místě.

Je proto důležité získat cit pro polaritu, zápas odporujících si prvků v duševním životě. Pokud ho nezískáme, tak nebudeme schopni porozumět tomu, co musí být řečeno ohledně duševního života.

Je to přesně tak, když rozjímáme o tak typicky velkolepém duševním životě, jako je ten Goethův, že se na něj díváme jako na drama; usilujeme o to přiblížit se mu v bázlivém uctívání, protože tento konflikt, otevírající se jako život duše, odkrývá v jedné inkarnaci celý osud duševního života.

V souvislosti s tímto duševním dramatem vyvstává další pointa. Vzpomeňme si na ty kontrasty v Goetheově duši, které jsme je při včerejší recitaci odhalili, a podívejme se, co dalšího můžeme vyvodit. Zjistíme, že v pozdějších letech Goethe následoval pouze jeden z těch podnětů, o kterých jsme včera hovořili. Objal svojí duší to, co jsme včera vyprostili z prvků dočasnosti, které později zavrhl. Nechtěně i Goethe, během celého svého života, tak jako každý člověk, podléhal oněm dvěma silám svého duševního života.

Nikdo není cele svým vlastním pánem, protože máme duši. Člověk je také podřízen vnitřnímu vlivu, který má nad ním moc, takže nemůže jeho vědění dosáhnout až na počátek. Kdyby byl Goethe, v tom útlém věku, schopný uchopit všechno, co působilo v jeho duši, tak by nemohl napsat onu báseň, kterou ve skutečnosti napsal.

Člověk je otrokem svého duševního života. Zde vládne a jedná něco, co se duševnímu životu představuje jako vnější svět. Stejně jako nás nutí rudá růže, abychom si jí představili jako červenou, a jako v sobě neseme červenou barvu jako vzpomínku, tak v nás žije něco, co nás nutí naplnit vnitřní drama, našeho duševního života, určitým konkrétním způsobem. Pokud jde o všechny smyslové vjemy, tak nám vládne vnější svět, a také v našem duševním životě musíme rozpoznat podobného vnitřního vládce, když jej sledujeme, jak postupuje v čase, den za dnem, rok za rokem, z jednoho životního období do dalšího, a stává se tak bohatší, když je vnitřní silou poháněn vpřed. Tento jednoduchý konkrétní příklad sám stačí, jako ukázka toho, že v našem duševním životě musíme najít vnějšího vládce, nátlak smyslových vjemů, ale že máme také vnitřního vládce. Selhání, při rozpoznávání tohoto vnitřního vládce, vede do iluze.

Pokud stojíme v daném místě v prostoru, máme vládce ve vnějším světě, a jak postupujeme v našem duševním životě, tak můžeme sledovat uvnitř nás dramatický

kontrast, proto také víme, že je v nás také takový vládce, vládce, který způsobuje, že vedeme jiný duševní život v sedmi letech než v jednadvaceti, třiceti pěti nebo v ještě vyšším věku.

Toto duševní drama v poslední analýze tak konkrétně doložené v Goethovi, se skládá z usuzování a zážitků lásky a nenávisti. Bylo řečeno, že úsudek vede k představě, a že láska a nenávist má svůj zdroj v touze. Můžete namítnout, že slova "úvaha vede k představě" popírají jednoduchý fakt, že představy vznikají ze smyslových vjemů z vnějšího světa, protože když vidíme růži, tak představa "červená" vyvstává bez naší úvahy. Proto přinejmenším v tomto případě úvaha nevede k představě - spíše k opaku; představa zde musí být, aby potom mohla následovat úvaha.

Ale to je jen zdánlivý rozpor. Držte to pevně v mysli, protože to vůbec není snadné prozkoumat. Musíme sledovat řadu věcí, pokud bychom chtěli najít klíč k tomuto zdánlivému rozporu.

Především musíte věnovat pozornost té skutečnosti, že představy vedou svůj vlastní život v lidském duševním životě. Prosím, uchopte tuto větu v jejím plném významu. Představy jsou jako parazité, jako živé bytosti ve vnitřní duši, které v ní vedou svůj vlastní život. Na druhé straně také touha vede jakousi svou vlastní existenci v duševním životě, a navíc je vlastně pod vládou těchto nezávislých představ, přání a tužeb. Můžete se sami snadno přesvědčit o jejich nezávislosti, když si vzpomenete, že není vždycky ve vaší moci vyvolat je podle vašeho přání. Příležitostně odmítají být znovu vyvolány a my říkáme, že jsem zapomněli, a ta možnost zapomínání dokazuje přítomnost cizí síly, která brání opětovnému objevení těchto představ.

Někdy ty, co jsme měli jen včera, kladou odpor našim největším snahám vzpomenout si na ně. Tento konflikt je skutečným zápasem, který se odehrává mezi představou a něčím jiným, co je přítomno v naší době, v této epoše. Představa nemusí nutně zmizet navždy. Může se někdy vrátit, aniž by se ve vnějším světě objevilo něco, co by její opakované objevení zapříčinilo. Je to prostě tak, že představa je jakási bytost, která může dočasně odmítat objevit se v naší duši. Protivníci, se kterými se tam setkáváme, opačné představy, působí různými způsoby s velmi různorodými výsledky. Tento konflikt mezi silami naší vlastní duše a představami, je velmi rozdílný v různých lidech, ve skutečnosti do takové míry, že vzdálenost mezi extrémny je děsivá.

Například existují lidé, kteří nikdy nejsou na rozpacích, když si mají znovu vybavit obsahy svých pojetí a znalostí, a jiní tak zapomětliví, tak nemohoucí v tomto ohledu, až překračují hranice toho, co je normální a zdravé, že jsou označováni jako nehodící se pro život.

Pro opravdového psychologa je velmi důležitá ona pohotovost, se kterou si vzpomíná, vybavuje pojmy, protože je to měřítko něčeho, co leží mnohem hlouběji v jeho duševním životě. Ona blízkost nebo vzdálenost jeho představ, je pro něho vyjádřením vnitřního zdraví nebo choroby. My všichni, ve skutečnosti, můžeme nacházet v tomto detailu jemné znamení ohledně naší konstituce, až dolů do naší tělesnosti. Soudě podle síly, se kterou člověk musí bojovat proti tomuto odporu představ, může psycholog diagnostikovat jeho onemocnění.

Jeho pohled proniká lidskou duši a sleduje něco hlouběji v duševním životě. K tomu je zde ještě něco jiného k úvaze, když byste se dívali z jiného úhlu, jak tyto pojetí vedou ve vás svůj vlastní život.

Naše představy v jejich celistvosti, v jakémkoli věku, jsou něčím, co celkově neovládáme, něco, čemu podléháme. Na určitých životních podmínkách si můžeme uvědomit jak, například zda rozumíme osobě, která s námi mluví, záleží na našem duševním životě. Vy například rozumíte tomu, co říkám ve svých přednáškách, ale pokud byste přivedli jiné lidi, neobeznámené s tímto předmětem, mnoho z nich, bez ohledu na to, jak dobře jsou vzdělaní, nebudou rozumět vůbec ničemu. Proč? Protože ti zmínění byli roky zvyklí na jiná pojetí. Ta představují překážku k porozumění jiným, novějším pojetím.

Takže zjišťujeme, že to jsou přesně ta stará pojetí, která bojují proti těm novým, blížícím se k nim. Je k ničemu snažit se něco pochopit, pokud nemáme uvnitř nás jakousi zásobu pojmů, které nám umožňují porozumět. Pojmy se staví proti pojmům, a pokud zkoumáte váš duševní život, tak zjistíte, že já v tomto procesu hraje menší roli. Poslouchat nebo sledovat něco, co vás zajímá, nabízí nejlepší příležitost zapomenout na vaše já, a čím více se pohroužíte, tím větší ta příležitost je.

Když se podíváte zpět na takovou chvíli, tak si uvědomíte, že se odehrávalo něco, v čem vaše já mělo malou roli. Bylo to jako kdyby jste zapomněli svoje já; ztratili jste sebe v nadšení. To se stává, když něčemu rozumíme zvláště dobře. Co se děje, když se nám nedaří něco pochopit? Naše současná zásoba pojmů se brání proti novým, a v naší duši se odehrává něco jako dramatická srážka. Pojmy bojují s pojmy, a my sami, v duši, jsme místem boje dvou armád pojmů.

Je velmi významné, pro náš duševní život, jestli máme nebo nemáme pojmy nutné pro pochopení věci. Například, když nasloucháme výkladu nepřipraveni, objevuje se zvláštní fenomén. Ve chvíli, kdy nedokážeme porozumět, tak se k nám blíží něco jako démon, jakoby zezadu. Když nasloucháme s porozuměním a pozorně, tak se nic takového neobjevuje. Co to je, tento démon? Je to vlastní já tkající v duši, útočící zezadu. Dokud rozumíme, a jsme pohlceni výkladem, tak se neobjeví, jen pokud naše chápání selže.

Jaká je povaha této neschopnosti porozumět? Nepochybně cosi, co tká svou cestu do duševního života, takříkajíc, a vytváří v nás nepohodlný pocit. Vlastní duše se cítí nepříjemně, a zkoumání tohoto stavu ukazuje, že duševní život je takové povahy, že pojmy, které už jsou přítomny, nejsou nedůležité pro ty nové, které přicházejí. Ten nový přidává k těm starším pocit pohody nebo pravý opak. Ačkoli tento nepříjemný pocit není nutně prudký, tak je to nicméně síla, která pokračuje v práci v duševním životě, a útočí na něco hlubšího. Neklid vyplývající z neschopnosti porozumění může mít škodlivý účinek dokonce na tělo. Pro diagnózu jemnějších odstínů nemoci a zdraví – takových, co jsou spojeny s duševním životem - je velmi důležité všimnout si, zda pacient nemusí často zvládat záležitosti, kterým nerozumí, nebo zda pohotově chápe vše, čím se musí zabývat. Takové činitele jsou mnohem důležitější, než se obecně věří.

Dozvěděli jsme se, že představy vedou svůj vlastní život, že jsou uvnitř nás jako další bytosti. Vzpomeňte si nyní na ty momenty vašeho duševního života, během kterých vám vnější svět nedává vůbec nic, dokonce i když si přejete, aby vás stimuloval, tak jen kolem vás prochází a nezanechává žádné dojmy. To je další příklad, kdy něco zažíváte ve své duši. Je to něco, co v běžném životě nazýváme nuda. V každodenním životě je nuda stavem, kdy duše touží po vjemech. Vyvíjí touhu, která zůstává neuspokojená. Jak nuda vzniká?

Pokud jste všímaví, tak si povšimnete něčeho, co není často rozpoznáno. Pouze lidská bytost se může nudit, ne zvířata. Kdokoli věří, že se zvířata mohou nudit, tak je špatný pozorovatel přírody. Na druhé straně můžeme lidi rozdělit podle jejich schopnosti nudit se. Ti, co vedou jednoduchý duševní život se nudí mnohem méně než tzv. vzdělaní jedinci. V základě se lidé daleko méně nudí na venkově než ve městě, ale abyste si to ověřili, tak musíte sledovat venkovany, ne městské lidi, kteří jsou momentálně na venkově.

Lidé ze vzdělaných vrstev a tříd, jejichž duševní život je komplikovaný, mají sklon k nudě. Tak nacházíme rozdíl dokonce mezi různými třídami. Nuda není ničím, co by se objevovalo samovolně v duševním životě, ale je výsledkem nezávislého života vedeného našimi pojmy. Jsou to tyto staré pojmy, které touží po nových pojmech, nových vjemech. Staré pojmy se dožadují oplodnění, touží po nových podnětech. Z toho důvodu nemáme kontrolu nad nudou. Je to pouze záležitost našich pojmů, které mají přání, která jsou nenaplněná, a vyvíjejí v nás touhy. To je důvodem, proč se nevyvinutá, otupělá osoba s málo pojmy méně nudí, má málo představ, které mohou vyvinout uvnitř něj touhy. Ale žádný z těch, kteří neustále zívají nudou, nejsou těmi, kteří dosáhli nejvyššího vývoje svého já. To je řečeno, abyste z toho nevyvozovali, že nejvýše vyvinutí lidé se nejvíce nudí. Existuje druh léku na nudu, a na vyšším stupni vývoje se nuda znovu stává nemožnou. Více o tom později.

Je konkrétní důvod proč se zvířata nenudí. Když mají zvířata otevřené oči, tak neustále přijímají vjemy z vnějšího světa. Vnější události běží svým směrem jako

proces vnějšího světa, a to, co se odehrává uvnitř zvířete, postupuje v čase. Zvíře tak skončilo s jedním vjemem, jakmile jde kolem další. Vnější události a vnitřní zážitky se shodují. To je lidská výsada, na druhé straně, že umí uvnitř sebe držet tempo, v řazení svých duševních zážitků, odlišné od toho, co se odehrává navenek ve světovém procesu. V důsledku toho, je člověk schopen uzavřít svou mysl před podněty, které vnímal opakovaně v minulosti, uzavírá se v sobě před vnějším během času. Uvnitř něj ale čas dále postupuje, ale protože zvenčí nepůsobí žádné dojmy, zůstává čas neobsazený, a tento prázdný čas je prostoupen starými pojmy.

Nyní se může odehrát následující věc. Sledujte postup zvířecího duševního života, shoduje se s vnějším časovým průběhem. Vnitřní život zvířete pokračuje takovým způsobem, že zvíře je vlastně podřízené vnějšímu postupu času nebo - což je totéž - vnímání svého vlastního života a těla (to se stává také vnějším vnímáním, například v trávení). To je něco, co zvíře ohromně zajímá. Zvíře neustále přijímá vnitřní podněty z vnějšího běhu času, a každý moment jeho života je zajímavý. Když vnější vjemy zvířete ustanou, postup času ustane také.

To není případ člověka. Pro nás vnější objekty přestávají být zajímavé, když jsme je viděli moc často. Už je dále nenecháváme vstupovat do našeho duševního světa, ale vnější postup času pokračuje přesto dál. Naš vnitřní duševní život se zastaví, a čas protéká dál naší duší. Co je to, co jedná v tomto prázdném čase? Je to touha starých pojmů po budoucnosti. Zde vyzařuje z duše, ze starých pojmů, touha po nových vjemech, nových náplních. To je nuda. Rozdíl mezi člověkem a zvířetem je, že člověk má výhodu pojmů, které žijí dál a vyvíjejí své vlastní životy orientované směrem k budoucnosti, to znamená, že má duševní život namířený do budoucna.

Zatímco zvířata jsou ustavičně stimulována zvenčí, lidská bytost je neustále ovládaná touhou duševního života, protože staré pojmy si vyžadují nové vjemy. Později upozorním na možné iluze. Nicméně, jak řečeno, je zde lék na nudu. To se děje, když staré pojmy přetrvávají nejen jako něco, co podněcuje touhu, ale když mají svůj vlastní obsah, takže z našeho vlastního podnětu můžeme něco vložit do času, nenaplněného zvenčí. Když samy naše pojmy nesou do budoucna něco, co nás zajímá, tak procházíme vyšším duševním vývojem. Zda tato síla hraje roli ve vývoji člověka nebo ne, zda jeho pojmy pojímají něco, co ho zajímá, uspokojuje ho, nebo ne, to představuje významný rozdíl.

Na začátku tak, v jistém stupni vývoje, se lidská bytost může nudit, ale může se z toho vyléčit tím, že se naplní pojmy, které uspokojí její duševní život také v budoucnosti. To je rozdíl mezi těmi, kteří se nudí, a těmi, kteří se nenudí. Jsou lidé, kteří se mohou vyléčit z nudy, a jiní, kteří nemohou, a to ukazuje na nezávislý život našich pojmů, život, který nemůžeme ovládat, život, kterému jsme podřízeni.

Pokud nedohlédneme na to, aby naše pojmy měly obsah, tak se musíme nevyhnutelně nudit, ale tím, že jim dáme obsah, tak se můžeme do budoucna ochránit před nudou.

To je opět velmi významné pro psychology, že náš normální život vyžaduje jistou rovnováhu, mezi naplněním našich duševních tužeb, a vnějším životem samotným. Výsledkem toho, kdy tato rovnováha není udržována, je nuda, a prázdná znuděná duše - nicméně předurčená pokračovat v životě v čase - je jedem pro tělo. Mnoho nudy je skutečnou příčinou nemoci. Termín "smrtelná nuda" spočívá na správném pocitu. Působí jako pravý jed, i když na to člověk nezemře. Takové věci mají účinek dalece překračující duševní život.

Tato objasnění se vám mohou nyní zdát puntičkářská, ale umožní nám později vylévat podivuhodné světlo na zázraky lidského duševního života. Jemné rozdíly jsou nezbytné, pokud se chceme seznámit s tímto zázračným dramatem našeho duševního života, odehrávajícím se kolem jeho hrdiny, vlastního já. V našem duševním životě je skrytý někdo, kdo je neskonale moudřejší než jsme my sami; vskutku by to byla černá vyhlídka, kdyby tomu tak nebylo. V běžném životě se lidé oddávají nejkurióznějším pojmům týkajícím se povahy těla, duše a ducha. Tyto věci jsou smíchané tím nejdivočejším způsobem.

To, co bylo dříve více známé prostřednictvím jasnovidného pozorování bylo postupně zapomenuto a vymýceno. V té době lidé analyzovali život správně, když rozlišovali mezi fyzickým, duševním a duchovním životem, ve kterém má člověk svůj bytost. Poté, v roce 869, ekumenický koncil v Konstantinopoli pocítil nutnost zrušit ducha a vytvořit dogma, že člověk je složen z těla a duše. Studium dogmatismu křesťanské církve vám odhalí dalekosáhlé následky této změny, této likvidace ducha. Kdokoli, ještě rozeznávající ducha, se stal najednou v očích církve pošetilým bludařem.

Averze k duchu je založena na nesprávném výkladu pravého smyslu vztahu těla, duše a ducha. Všechno se pomotá, jakmile lidé přestanou myslet na tělo, duši a ducha. V tomto případě bylo výsledkem, že jasný pohled na duchovní život zmizel.

I když v dnešní době lidé ze zvyku upadají do omylu nevhodného rozlišování, existuje jakýsi dobrý duch dohlížející na ně, který udržuje naživu matný pocit pro pravdu. To je způsobeno tím, že v lidském prostředí, je činné cosi jako duch řeči. Řeč je opravdu chytřejší než lidské bytosti. Pravda, lidé řeč zneužívají tím, že jí regulují a deformují, ale není možné zničit ji úplně. Řeč je chytřejší než samy lidské bytosti, proto ty podněty, kterými na nás působí, užívají ty správné vlivy; zatímco když uplatňujeme náš vlastní duševní život, tak děláme chyby. Ukážu vám, že máme správný cit, když mluvíme, to je, když se oddáváme duchu řeči, nejen našemu vlastnímu.

Představte si, že jste v přítomnosti stromu, zvonu a člověka. Začnete uvažovat o tom, co vám vnější svět říká z momentálních smyslových vjemů. Jinými slovy, uvedete svůj duševní život do pohybu, protože uvažování je samozřejmě něco, co se odehrává v duši. Díváte se na strom; strom je zelený. Závěr vyjádřený z vašeho usuzování, strom je zelený, je vyjádřen ve shodě s géniem řeči.

Nyní předpokládejme, že chcete vyjádřit něco ohledně zvonu, něco posuzované skrze smyslové vjemy; zvon zvoní. Ve chvíli, kdy zvon zvoní, tak vyjádříte své vnímání úsudkem, že zvon zvoní. Pamatujte si to, když se nyní obrátíme k člověku. Tento člověk mluví. Vnímáte jeho řeč, a vyjádříte své vnější vnímání ve slovech, člověk mluví. Mějte na paměti tyto tři úsudky - strom je zelený, zvon zvoní, člověk mluví. Ve všech třech se zabýváme smyslovými vjemy, ale když tyto tři porovnáte svým citem pro řeč, tak budete vědět, že se projevují velmi rozdílně.

Když říkám, že strom je zelený, tak vyjadřuji něco, co je určeno prostorem; forma jakou je soud vyjádřen, to naznačuje. Vyjadřuji něco, co je pravdou právě teď, a bude to stejně tak platit za tři hodiny, a tak dále; něco stálého. Vezměme si další úsudek, že zvon zvoní. Vyjadřuje to něco prostorového? To neexistuje v prostoru; to se odehrává v čase, je to v pohybu, v procesu dění. Protože genius řeči je vysoce inteligentní, tak nikdy nemůžete mluvit o něčem pevném v prostoru stejným způsobem, jako to činíte o něčem, co se odehrává v čase.

Pokud budete zkoumat tyto úsudky blíže, tak zjistíte, že když řeč ukazuje na to, co je v prostoru, tak dovoluje pouze použití pomocných sloves, ne přímého slovesa: pomocné sloveso, které vám pomáhá při mluvení žít v čase.

Pravda, můžeme použít sloveso, když máme možná něco jiného na mysli. Můžeme říct "strom se zelená" bez pomocného slovesa, ale když to uděláme, tak se přepneme z něčeho, co se odehrává v prostoru, k něčemu, co se děje v čase, co se odehrává v nárůstu a úbytku zeleně. Opravdu, génius pracuje v řeči, dokonce ačkoli velkou část z toho člověk zničil. Řeč ve skutečnosti nedovoluje použití přímého slovesa v souvislosti s pojetím prostoru. Účel slovesa je označovat něco dočasného. Užití slovesa nutně značí stav děje. Možná můžete namítnout, že můžete říci místo "zvon zvoní" "zvon je zvonící", ale uvědomte si, co by to vyžadovalo! Taková parafráze zničí jazyk. (samozřejmě německý a český, ale nikoli anglický – pozn. překl.)

Nyní přicházíme ke třetímu úsudku, že člověk mluví. Také zde užíváte k vyjádření smyslového vnímání sloveso, ale uvažte, jaký je zde rozdíl. Úsudek, že zvon zvoní nám říká, že se hovoří o zvonění, ale při úsudku "člověk mluví" je řečeno něco, o co vůbec nejde. Protože nejde o smyslový podnět vyplývající z řeči. Zaobíráme se něčím, co není vůbec vyjádřeno v tom slovese, totiž obsah toho, co dotyčný říká.

Proč se zde řeč zastaví? Proč se zastavíte, jakoby před dosažením pointy? Protože, když říkáte "člověk mluví", tak si přejete, aby se vaše vnitřní bytost konfrontovala přímo s člověkem, který mluví. Přejete si charakterizovat to, s čím se setkáváte, jako

něco, co se vztahuje k vnitřnímu životu. V případě zvonu tato kvalita vězí ve slovese, ale když se váš vnitřní život setkává s živou duší, tak si dáváte dobrý pozor, abyste tak neobtěžovali.

Zde vidíte projev génia řeči, vyjádřený v rozdílu mezi tím, co souvisí s místem (prostor), procesem odehrávajícím se (čas), a k záležitostem vnitřního člověka (duše). Při tomto popisování se zastavíme, jako v bázlivé úctě, před vnitřní substancí, před záležitostí, která se opravdu týká každého z nás.

Proto v mluvení, a v zastavení se ve dveřích, dáváme hold vnitřní duševní aktivitě.

Během těchto přednášek uvidíme, jak je důležité, abychom nechali vzejít určitý pocit pro věc, pocit, který nám umožní definovat duševní život jako něco, co nás uzavírá na všech stranách, něco vlnícího se k této hranici, a proti ní se tam zdvíhající. Je důležité, abyste se naučili znát duši, v její pravé bytosti, jako jakési vnitřní království. Měli byste chápat, že to, co přichází zvenčí, se setkává s něčím, co zevnitř odporuje, takže když se k duši blíží smyslové zážitky, tak můžeme myslet na duši jako na jakýsi kruh, uvnitř kterého je všechno v přílivu. Smyslové zážitky se blíží ze všech směrů; uvnitř duševní život víří a narůstá. Tak jsme se dnes naučili skutečnosti, že duševní život není nezávislý. Duše zažívá nezávislý život představ, které vedou bytí v čase.

Tento ohraničený život představ v naší duši je příčinou naší největší blaženosti a našeho nejhlubšího utrpení, pokud ty pocházejí z duše. Uvidíme, že duch je veliký léčitel nemocí způsobených zármutkem, a utrpením v našich duších. Ve fyzickém životě je třeba ukojit hlad, a to je prospěšné, ale pokud si nandáme více, než na co máme hlad, tak inklinujeme k tomu podkopávat své zdraví.

V duševním životě je situace podobná. Pojmy chtějí být uspokojeny dalšími pojmy. Nové pojmy, vstupující do naší duše, mohou také jednat prospěšně, nebo škodlivě. Uvidíme, jak v duchu máme něco, co nejen, že jedná prospěšně, a nikdy naopak, ale předchází a brání také přetížení duševního života.

Více zde: <http://christian-rosenkreutz.webnode.cz/psychosofie/>
Vytvořte si vlastní stránky zdarma: <http://www.webnode.cz>